

Vampyrer i fiktion och verklighet

OM MAN GOOGLAR på sökordet 'vampyrer' får man 920 000 träffar. Söker man däremot på 'vampire' får man inte mindre än 65 200 000 träffar. Detta vittnar inte bara om ett enormt intresse för vampyrer, utan också om att den som på egen hand ska navigera bland sidorna, kommer att få tillbringa många timmar framför datorn. Hjälp att avgränsa behövs och Nils Ahnlands bok *Odöd, blek och hungrig – vampyren i bok och film* är därför välkommen.

Ahnland, som är bibliotekarie, säger sig ha märkt att framför allt ungdomar frågar efter böcker om vampyrer och menar att den som bara känner till *Dracula* eller *Twilight* inte kan möta detta intresse. Boken kan därför ses som en källa till information om vampyrer, vampyrlitteratur och filmer med vampyrmotiv.

KNAPPAST NÅGON KAN ha undgått att se alla vampyrer som nyvaket uppträder i litteratur, film och tv-serier. Vi har stora kommersiella framgångar som *Twilight-serien* och *True Blood* som fångar många unga, och enligt Ahnland är det Stephenie Meyers *Twilight-serie* som är den "största anledningen till senare tiders vampyrvurm". Men vampyren är förstås inte ny som

fenomen. Ahnland visar med mytologiska och historiska exempel från olika delar av världen att vampyren är och har varit "en mycket livaktig och seg figur".

Vampyrer har tematiserats åtminstone sedan 1700-talet och den här boken ger inte bara exempel på fiktionens utan också på verklighetens påstådda vampyrer, till exempel Gilles de Rais, Vlad Tepes och Elisabeth Báthory. Vampyren i litteratur och film står dock i fokus i Ahnlands bok.

Odöd, blek och hungrig – vampyren i bok och film består av två huvuddelar. Den första delen tar upp definitioner av vampyrlitteratur- och film, samt ger en etymologisk förklaring av vad en vampyr är. Vidare presenteras vampyren i myter, folktro och verklighet. Ahnland försöker också att förklara varför människor trott på vampyrer och varför man ägnat sig åt vampyrforskning. Därefter följer en genrehistorik som tar sin utgångspunkt i 1700-talet, i såväl gotiska romaner som i lyrik. Slutligen listas vampyrens kännetecken och motiv i vampyrlitteratur/film i denna första del, som allt som allt utgör cirka en fjärdedel av det totala omfånget. Resten av boken ägnas åt korta presentationer av böcker och filmer med vampyrmotiv. Dessa komplet-

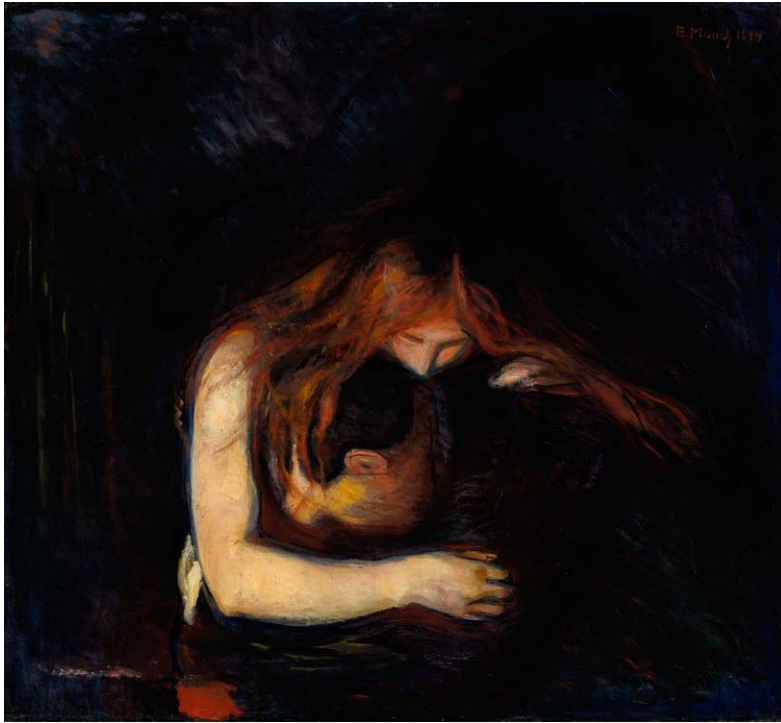

Nils Ahnland *Odöd, blek och hungrig – vampyren i bok och film*. BTJ förlag, 2009.

teras med Ahnlands egna bedömningar av verken ("jag påstår inte att *Vampire junction* är dålig. Men jag gillar den inte.").

Boken kan ses som ett bidrag i den stora mängd texter som behandlar vampyrer. Faktum är att det har bedrivits forskning om vampyrer alltsedan 1700-talets vampyrepidemier. Människor sa sig ha sett eller upplevt vampyrer, vilket resulterade i vampyrforskning som bedrevs av munkar, ockultister och filosofer. I dag har vampyren också hittat in i de akademiska korridorerna och ut i cybervärlden. I det senast numret av *Tidskrift för litteraturvetenskap* handlar inte mindre än två artiklar om fan fiction i vampyrmiljö och fan gemenskaper som litterära mötesplatser för bland andra vampyrälskare. En doktorsavhandling av Anna Höglund har också utkommit under 2009. För lärare som vill arbeta i skolan med vampyrer som tema eller vampyrfiktion finns det alltså ett rikt material att tillgå. Men de nämnda texterna kan knappast tilltala unga läsare och därför är Ahnlands bok ett välkommet tillskott. Den kan med fördel användas även av elever, åtminstone lite äldre sådana.

Att vi själva har kommit att intressera oss för fiktionens vampyrer och för vampyrälskare beror på

Sexuella undertoner i Edvard Munchs *Vampyr*, som finns i flera versioner, både som målning och grafik.

den potential vi ser finns i denna fiktion. Den förmår engagera, inspirera och entusiasmera elever i olika åldrar och leder inte sällan också till eget skrivande i form av fan fiction.

SOM LÄRARE SER VI därför att Ahnlunds bok har många förtjänster. Han tar sitt ämne på allvar och försöker att ge en heltäckande, populärvetenskaplig, bild av vampyrvarmen. Han ger, vid sidan av film- och litteraturtips, också exempel på andra litterära texter med vampyrmotiv, däribland lyrik av Goethe, Coleridge, Keats, Lord Byron och Baudelaire. Avsnittet om bärande teman i vampyrfiktionen är, liksom definitionerna av olika typer av vampyrer, mycket intressanta

och informativa. De kan dessutom fungera som underlag för litteratursamtal kring texter.

Det vi däremot skulle ha uppskattat är en komplettering av de nu kronologiskt ordnade litteratur- och filmtipsen. För den skolbibliotekarie eller lärare som ska ta fram vampyrtexter för en viss elevgrupp, kring ett visst tema eller från en viss epok ter sig boken nog så snarig. Man måste nämligen läsa alla tipsen för att kunna orientera sig kring texturval. En schematisk gruppering av texter utifrån exempelvis tema eller epok skulle underlätta mycket. Vi ser framför oss rubriker som *Vampyrer för unga läsare*, *Vampyrer för äldre eller mer avancerade läsare*, *Humanvampyrer*, *Globala vampyrer* eller

Vampyrer från romantiken och tror att man, genom att under varje rubrik exemplifiera med prosa, lyrik, film, musiktext, datorspel eller cybertext, skulle ge lärare och bibliotekarier en service. Att läsa, se på, lyssna på eller spela de valda texterna kräver mycket av lärarens tid och där skulle en didaktisk kartläggning av nämnda slag vara till hjälp.

AHNLAND SÄGER SIG inte tro på vampyrer och detta delar han sannolikt med många lärare. Ändå finns det anledning att intressera sig för ett ämne som så otvetydigt fascinerar många elever. För den som inte vill läsa akademiska texter är den här boken ett lättillgängligt och bra alternativ.

*Annbritt Palo
Lena Manderstedt*

Annbritt Palo och Lena Manderstedt är doktorander i Svenska med didaktisk inriktning vid Luleå tekniska universitet. Vår forskning handlar om svenskläroverutbildning, men vi odlar ett litterärt och didaktiskt sidointresse för vampyrer och vampyrälskare och har skrivit en artikel i *Tidskrift för litteraturvetenskap* (nr 3-4, 2009) om bland annat det.